

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ
МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
014 Середня освіта (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО)
Видання доповнене

Тернопіль – 2019

УДК 74:378.091.33-028(072)

М54

Методичні рекомендації до виконання та захисту магістерських робіт: для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво). Видання доповнене. / Укладачі: І. С. Тютюнник, І. І. Пацалюк. Тернопіль : ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2019. 56 с.

Укладачі:

Тютюнник Ірина Святославівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання ТНПУ імені Володимира Гнатюка.

Пацалюк Ірина Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання ТНПУ імені Володимира Гнатюка.

Рецензенти:

Пічкур М. О. – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри образотворчого мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Кавецький В. Є. – кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Маркович М. Й. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання ТНПУ ім. Володимира Гнатюка.

Викладено методичні рекомендації до виконання, оформлення та захисту магістерських робіт. Для магістрів спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво) кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
(протокол № 3 від 20 листопада 2019 року)*

© Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ	5
1.1. Тематика магістерських робіт та їх затвердження	5
1.2. Керівництво магістерськими роботами	5
1.3. Порядок захисту магістерських робіт	8
1.4. Критерії оцінювання магістерських робіт	10
1.5. Політика академічної чесності ТНПУ	15
1.6. Академічний плагіат	17
1.7. Порядок зберігання магістерських робіт	20
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ Й ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ	21
2.1. Вимоги до магістерських робіт	21
2.2. Основні етапи виконання магістерських робіт	21
2.3. Структура, обсяг та технічне оформлення пояснювальної записки до магістерської роботи	31
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ В МАТЕРІАЛІ	37
РОЗДІЛ 4. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ СЛОВНИКІВ, НАУКОВИХ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДОДАТКИ	42
Додаток А. Зразок заяви на затвердження теми дослідження	42
Додаток Б. Графік роботи та звіт магістрів кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання	43
Додаток В. Зразок завдання до виконання магістерської роботи студенту	44
Додаток Д. Зразок бланку рецензії магістерської роботи	45
Додаток Е. Критерії оцінювання магістерської роботи	46
Додаток Ж. Зразок оформлення титульної сторінки	47
Додаток З. Зразок оформлення змісту	48
Додаток К. Зразок оформлення списку використаних джерел	49
Додаток Л. Зразок оформлення переліку ілюстрацій	55
Додаток М. Зразок оформлення прийнятих умовних скорочень	56

ВСТУП

Магістерська робота – це випускова кваліфікаційна робота, самостійна навчально-дослідницька праця й водночас форма підготовки та підсумкової атестації студента за освітньо-професійною чи освітньо-науковою програмою. Її захистом перед Екзаменаційною комісією завершується курс навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти. Вона передбачена навчальним планом як обов'язковий завершальний етап підготовки магістра.

Виконання й захист магістерської роботи дозволяють визначити рівень теоретичної і практичної підготовки студента, перевірити його здатність бути дипломованим фахівцем із певної спеціальності.

Головною метою написання кваліфікаційної магістерської роботи є оволодіння студентів інтегрованою здатністю розв'язувати складні завдання й проблеми в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідницько-пошукових дій на основі засвоєних за весь період навчання загальних, професійних, предметних компетентностей відповідно до вимог стандартів вищої освіти другого (магістерського) рівня.

У процесі роботи студенти вдосконалюють і розвивають такі навички та вміння:

- самостійно формулювати проблему дослідження;
- визначати мету, основні завдання;
- здійснювати пошук і добір потрібної наукової інформації;
- систематизувати інформацію, прогнозувати результативність наукових пошуків;
- планувати та впроваджувати експериментальні дослідження;
- аналізувати практичну діяльність майстрів народної творчості, художників образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, дизайнерів;
- логічно і аргументовано висловлювати свої думки, пропозиції, робити висновки;
- правильно оформлювати науково-довідковий матеріал;
- публічно захищати підготовлену роботу.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

Виконання наукових робіт передбачено «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» (Наказ Міністерства освіти України №161 від 2 червня 1993 року). Кваліфікаційні магістерські роботи виконуються для закріплення, поглиблення та узагальнення знань, одержаних студентами, які здобувають вищу освіту зі спеціальності «Образотворче мистецтво», та застосування цих знань до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

1.1. Тематика магістерських робіт та їх затвердження.

1.1.1. Виконання кваліфікаційних магістерських робіт з образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва передбачено навчальним планом спеціальності.

Тематика магістерських робіт щорічно розробляється фаховими спеціалістами кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання й затверджується на її засіданні. Тематика наукових робіт повинна відповідати напряму професійного спрямування і тісно пов'язуватися з практичними потребами фаху. Студент має право запропонувати свою тему кваліфікаційної магістерської роботи, яка при цьому повинна бути узгоджена з науковим керівником (при потребі скоригована) і затверджена на засіданні кафедри.

Тема затверджується на засіданні кафедри на початку 7-го семестру. Не прийнято змінювати тему наукової роботи у II-му семестрі навчального року. В окремих випадках студенту можуть дозволити змінити аспект дослідження, але тематику залишать попередню. Рішення про призначення наукового керівника кафедра приймає одночасно із затвердженням теми магістерської роботи.

1.1.2. Вибір теми кваліфікаційної магістерської роботи студенти здійснюють протягом першого місяця навчання, що оформляється відповідною заявою встановленого зразка (Додаток А).

1.2. Керівництво магістерськими роботами.

1.2.1. Виконання студентами магістерських робіт здійснюється під керівництвом фахових спеціалістів – докторів наук, кандидатів наук, професорів, доцентів, старших викладачів, призначених кафедрою. Як виняток, наукове керівництво здійснюють викладачі без вченого звання, але з науковим ступенем доктора філософії (кандидата наук). Наукові спеціальність, вчене звання керівника, його наукові інтереси повинні

відповідати тематиці магістерських робіт.

Обов'язки та права наукового керівника кваліфікаційної магістерської роботи:

- надавати допомогу у виборі теми, розробці змісту (плану) магістерської роботи; доборі літератури.

- аналізувати зміст, висновки і результати роботи;
- визначати поетапні терміни виконання роботи;
- контролювати виконання дослідження;
- доповідати на засіданнях кафедри про виконання та завершення роботи;
- дати письмовий відгук на роботу (з висновком щодо можливості її захисту).

Науковий керівник має право:

- ознайомитись з рецензією на кваліфікаційну роботу студента до захисту;
- брати участь у відкритому засіданні Екзаменаційної комісії, на якому студент захищає магістерську роботу;

- має право не атестувати студента на етапі проміжної атестації, не допустити студента до захисту наукової роботи, якщо студент систематично порушує план написання магістерської роботи та унеможлиблює контроль керівника за ходом її виконання;

- не пізніше, ніж за чотири місяці до захисту за письмовою заявою відмовитись від керівництва науковою роботою студента, який без поважних причин не виконує затвердженого графіку або наполягає на ідеях, які розходяться з науковими переконаннями керівника; остаточне рішення з цього приводу приймає кафедра.

Обов'язки та права студента:

- вносити свої пропозиції щодо обрання наукового керівника зі складу профільної кафедри, ураховуючи власні напрацювання;

- клопотати перед випусковою кафедрою про заміну наукового керівника, якщо для цього є поважні причини;

- обирати тему дослідження;

- приймати самостійні рішення щодо вибору методів дослідження та аналізу, а також обробки первинних матеріалів та документів.

- чітко виконувати графік підготовки кваліфікаційної роботи;

- оформити кваліфікаційну роботу відповідно до чинних вимог;

- своєчасно пройти попередній (малий) захист кваліфікаційної роботи на кафедрі;

- своєчасно подати кваліфікаційну роботу до захисту перед державною екзаменаційною комісією;

- аргументовано й етично відреагувати на зауваження наукового керівника і рецензента, відповісти на запитання членів державної комісії та присутніх на відкритому захисті кваліфікаційної роботи.

1.2.2. Керівник кваліфікаційної роботи видає студенту завдання, де визначаються календарний план роботи, види контролю, термін виконання роботи та рекомендована література (Додаток Б). Завдання кваліфікаційної роботи затверджує завідувач кафедри (Додаток В).

1.2.3. Керівництво магістерськими роботами здійснюється у формі індивідуальних консультацій. Питання організаційного характеру розглядаються і погоджуються на загальних консультаціях.

1.2.4. Зброшурована письмова записка та робота в матеріалі підписується студентом і подається керівнику не пізніше, як за два тижні до захисту. Керівник подає роботу та відгук на неї для розгляду голові ДЕК.

Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи пишеться у довільній формі. У ньому визначають:

- актуальність теми;
- відповідність змісту обраній темі;
- успішність виконання завдання;
- досконале володіння матеріалом;
- знання техніки та технології;
- якість виконання практичної роботи;
- логічність, послідовність, аргументованість, мовностилістичну грамотність викладення матеріалу;
- технічне та естетичне оформлення роботи;
- ступінь наукового і практичного значення роботи;
- рівень підготовки студента;
- ступінь самостійності у виконанні роботи;
- вчасність подання роботи на рецензування;
- висновок про те, якою мірою вона відповідає вимогам, що ставляться перед кваліфікаційними магістерськими роботами.

1.2.5. Рецензенти призначаються з числа викладачів інших кафедр Факультету мистецтв, та з числа членів Співки художників України, споріднених кафедр мистецького спрямування, завідувачів відділеннями коледжів, директорів музеїв.

Рецензія є інформацією для екзаменаційної комісії про якість роботи. Вона повинна

мати оцінку роботи за шкалою ECTS. Негативна рецензія не є підставою для відхилення магістерської роботи від захисту.

1.2.6. Рецензія може висвітлювати ті ж питання, що й відгук керівника (Додаток Д). Особливу увагу слід звернути на наступні аспекти:

- актуальність теми;
- вміння застосовувати теоретичні знання для вирішення конкретних практичних завдань;
- наявність у роботі особистих пропозицій, їх новизна, перспективність, практична цінність;
- досконале володіння матеріалом, знання техніки та технології у виконанні практичної роботи;
- недоліки роботи.

Якщо кваліфікаційна робота не відповідає вимогам, то науковий керівник має право не допустити її до захисту. Студенту визначається термін для доопрацювання роботи. У випадках, коли захист кваліфікаційної магістерської роботи визнається незадовільним, Екзаменаційна комісія визначає чи може студент на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою. Студент, який при захисті кваліфікаційної роботи отримав незадовільну оцінку, відраховується з університету і йому видається академічна довідка. Студент, який не захистив магістерську, допускається до повторного її захисту протягом трьох років.

Вдруге кваліфікаційна робота допускається до повторного її захисту за наявності заяви студента про допуск до захисту, дозволу ректора і рішення кафедри, до якої прикріплений студент. За умови зміни теми дослідження необхідним є рішення кафедри про затвердження теми наукової роботи і призначення керівника.

Студентам, які не захистили кваліфікаційну магістерську роботу з поважних причин (підтверджено документально), наказом ректора може бути продовжено термін навчання до закінчення терміну роботи Екзаменаційної комісії з метою захисту наукового дослідження, але не більше ніж на один рік.

У випадку ухвалення кафедрою рішення про не допуск кваліфікаційної роботи до захисту, її захист переноситься на наступний рік і це зумовлює:

- доопрацювання досліджуваної теми;
- зміну теми наукового дослідження;
- можливість зміни наукового керівника.

1.3. Порядок захисту магістерських робіт.

1.3.1. Дирекція факультету визначає і затверджує графік захисту кваліфікаційних

робіт та повідомляє його кафедрам і студентам за місяць до захисту. Захист магістерських робіт проводиться на відкритому засіданні Державної екзаменаційної комісії (ДЕК), склад якої визначається та затверджується у встановленому порядку. До захисту студент повинен подати:

- пояснювальну записку до кваліфікаційної магістерської роботи;
- відгук керівника про роботу студента над магістерською роботою;
- відгук рецензента;
- демонстраційний матеріал до захисту магістерської роботи у вигляді презентації та

планшету;

- роботу в матеріалі.

Захист кваліфікаційної магістерської роботи проводиться публічно у наступному порядку.

1. Голова або член комісії зачитує відгук рецензента. Представлення студента та поданих ним документів.

2. Студент у межах 5-10 хвилин висвітлює зміст і основні результати роботи.

У виступі, який студенту слід підготувати заздалегідь, доцільно висвітлити такі питання: обґрунтування актуальності теми дослідження; мета, завдання, об'єкт, предмет творчості; елементи новизни у теоретичних положеннях та в практичній роботі; з якими труднощами довелося зіткнутися в процесі роботи.

Основні положення магістерського дослідження потрібно розмістити на одному планшеті, розміром 800x1200 мм. На ньому необхідно подати наступні позиції:

- три твори художників, які взяті за основу для авторської концепції;
- висновки з кожного розділу у вигляді тез;
- декілька пошукових ескізів практичної частини;
- фотографію закінченої авторської роботи.

Для виступу бажано підготувати також презентацію. Її мета – забезпечення стислої візуальної демонстрації основних результатів дослідження. Вона виконується за допомогою програмного забезпечення MS POWERPOINT. При розробці презентації рекомендується дотримуватися однакового шаблону оформлення для всіх слайдів. Структура презентації:

•1-й слайд – інформація з титульної сторінки роботи (назва кафедри, тема, ПБ студента, ПБ, науковий ступінь та вчене звання керівника, тема, техніка та розміри практичної роботи, рік захисту);

•2-й слайд – актуальність теми роботи, стан її дослідженості, об'єкт, предмет дослідження, мета та завдання роботи;

• наступні слайди – інформація з розділів, етапи виконання творчої роботи з наведенням пошукових замальовок, начерків, тощо, фото етапів виконання робіт.

У виступі мають міститися також відповіді на основні зауваження наукового керівника та рецензента.

3. Після виступу студента, слово надається керівнику. Далі в обговоренні беруть участь члени комісії і всі бажаючі.

4. Після завершення всіх виступів студенту надається слово для заключного виступу, де він може відповісти на всі питання, які виникли в процесі обговорення його роботи.

5. Оцінка роботи визначається шляхом обговорення на закритому засіданні комісії.

6. Секретар ДЕКу виставляє оцінку в заліково-екзменаційну відомість та залікову книжку студента. Свої підписи ставлять голова та члени ДЕКу. Заліково-екзменаційна відомість передається дирекції в день проведення захисту.

1.4. Критерії оцінювання магістерських робіт.

Оцінювання здійснюється в два етапи. Спочатку з текстом роботи ознайомлюється науковий керівник і дає їй попередню оцінку за вказаними нижче критеріями. Усі роботи позитивно оцінені науковими керівниками, допускаються до захисту. Під час захисту кваліфікаційної магістерської роботи також враховується рівень сформованості в студента вміння робити усне наукове повідомлення і давати вичерпні, аргументовані відповіді на запитання за темою роботи (Додаток Е).

Критерії оцінювання теоретичної частини магістерського дослідження (45 балів) та представлення роботи під час захисту (5 балів). Загалом – 50 балів.

Назва частини роботи	Макс. к-сть балів	Критерії оцінювання	Розподіл балів
Вступ. Рівень актуальності проблеми, наявність, повнота і відповідність вимогам до науково-дослідного апарату.	5	Мотивовано актуальність досліджуваної проблеми. Чітко сформульовані наукові завдання, об'єкт і предмет дослідження. Критично здійснений аналіз основних джерел.	5 (відмінно)
		Актуальність проблеми висвітлена не в повній мірі. Чітко сформульовані наукові завдання, об'єкт і предмет дослідження. Слабко проаналізовані спеціальна наукова література з теми дослідження.	4 (добре)
		Актуальність досліджуваної проблеми звучить не переконливо. Наукові завдання, мета, відзначаються нечіткістю формулювання, повторами. Поверховий, анотований характер аналітичного огляду вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи, що не відображає сутності досліджуваної проблеми.	2-3 (задовільно)
		Актуальність дослідженої проблеми не обґрунтована. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно чи «відірвана» від завдань дослідження, не відбиває специфіки об'єкта й предмету дослідження. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи відсутній.	0-1 (незадовільно)

<u>Основна частина.</u> Теоретична обґрунтованість проблеми та шляхів її розв'язання, наявність аналізу ключових понять, критичність аналізу, наявність власної позиції, якість ілюстративного матеріалу.	25	Виважено розроблена і повністю реалізована програма дослідження; обґрунтована достовірність відкритих положень, висновків і рекомендацій; виявляється самостійність суджень автора; виклад матеріалу послідовний, а стиль – науковий.	22,5 – 25 (відмінно)
		Наукові завдання не завжди послідовні і пов'язані з темою. У викладі матеріалу присутня тавтологія, стиль викладу місцями носить публіцистичний характер. Авторіві в повній мірі не вдалось обґрунтувати достовірність отриманих даних. Висновки часто зроблені під впливом авторитарних джерел.	19 – 22 (добре)
		Наукові завдання, мета, відзначаються нечіткістю формулювання, повторами. Зовсім відсутнє підтвердження достовірності отриманих даних. Не повністю розкрито концепцію дослідження, поверхово висвітлено стан практичної роботи. Відчувається значна залежність від літературних джерел. У викладі матеріалу часто повторюються одні і ті ж думки. Домінує публіцистичний стиль.	15 – 18,5 (задовільно)
		Відсутність обізнаності з проблемою, мотивації, аргументації, логіки викладу. Зміст роботи не відповідає плану наукової роботи або не розкриває тему повністю в її основній частині. Сформульовані розділи та підрозділи не конкретизують суть реальної проблемної ситуації, стан об'єкта та предмету дослідження. Наявність плагіату.	1 – 14,5 (незадовільно)
Повнота висновків та їх відповідність завданням	5	Висновки подані у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій, повністю висвітлюють мету дослідження та поставлені завдання.	5 (відмінно)
		Висновки подекуди подані у формі анотації, вони частково відповідають меті дослідження, та поставленим завданням. Висновки не повторюють зміст вступу, основної частини роботи й висновків, зроблених у розділах, а сформульовані більш загально.	4 (добре)
		Висновки подані у формі анотації, вони частково відповідають меті дослідження, та поставленим завданням. Висновки повторюють зміст вступу, основної частини роботи й висновків, зроблених у розділах.	2-3 (задовільно)
		Висновки не відповідають меті дослідження, та поставленим завданням. Вони перевантажені фактичним матеріалом, описові. У висновках присутнє цитування і посилання на джерела.	0-1 (незадовільно)
Оформлення переліку використаних джерел	5	Оформлення літературних джерел повністю відповідає вимогам державного стандарту. Використані літературні джерела відповідають темі дослідження, їхня кількість достатня для розкриття теми. Наявні сучасні видання (за останні 5 років).	5 (відмінно)
		Оформлення літературних джерел частково відповідає вимогам державного стандарту. Використані літературні джерела відповідають темі дослідження, їхня кількість достатня для розкриття теми; проте недостатня кількість видань за останні 5-6 років.	4 (добре)
		Оформлення літературних джерел частково відповідає вимогам державного стандарту. Використані літературні джерела не завжди відповідають темі дослідження, їхня кількість недостатня для розкриття теми; відсутні видання за останні 5-6 років.	2-3 (задовільно)

		Кількість джерел недостає. Бібліографічний опис джерел подається без дотримання вимог державного стандарту, укладені не за алфавітом.	0-1 (незадовільно)
Оформлення роботи. Наявність у тексті граматичних, орфографічних, технічних помилок.	5	Обсяг роботи відповідає вимогам. Логічна і змістовна композиційна побудова роботи, оптимальна рубрикація тексту. Коректне використання поняттєвої термінології. Посилання та ілюстрації оформлені згідно вимог. Робота має естетичний вигляд, у тексті відсутні помилки.	5 (відмінно)
		Обсяг роботи відповідає вимогам Рубрикація тексту відображає основний зміст роботи В оформленні посилань та додатків зустрічаються неточності.	4 (добре)
		Обсяг роботи відповідає вимогам. Рубрикація тексту не повністю відображає зміст роботи В оформленні посилань зустрічаються помилки. Додатки оформлені неохайно, текст містить помилки.	2-3 (задовільно)
		Обсяг роботи недостатній. Рубрикація тексту не відображає зміст роботи. В оформленні посилань, додатків зустрічаються грубі помилки. Робота не має естетичного вигляду. У тексті велика кількість помилок.	1 (незадовільно)
Представлення роботи під час захисту.	5	Доповідь побудована логічно і аргументовано. Вільне володіння матеріалом дослідження. Компетентні та вичерпні відповіді на запитання.	5 (відмінно)
		Виступ не зовсім логічно продуманий, перевантажений теоретичними постулатами Не досить вільне володіння матеріалом дослідження Відповіді на запитання не завжди точні.	4 (добре)
		Матеріал доповіді не згрупований, переобтяжений зайвими деталями. Відчувається залежність від тексту доповіді. Відповіді на запитання неточні, розпливчасті.	3 (задовільно)
		Доповідь не представляє основного змісту дослідження, громіздка і затягнута в часі. Нездатність самостійно висловитись з проблеми, що досліджувалась. Нерозуміння суті питань і неспроможність на них відповісти.	1-2 (незадовільно)

**Критерії оцінювання практичної (творчої) частини магістерського дослідження
(50 балів)**

Назва частини роботи	Макс. к-сть балів	Критерії оцінювання роботи	Розподіл балів:
Відповідність об'єму (формату) твору.	5		
Відповідність наукового дослідження практичній роботі.	5		
Художньо-естетична цінність твору.	30	Створена виразна чітка композиційна структура з виявленим композиційним центром та забезпеченням композиційної рівноваги. Правдиво передані фактура, об'єм, плановість, перспектива, збережено загальні анатомічні пропорції та побудову об'єктів,	27 – 30 (відмінно)

		<p>детально пророблено фігури та тло. Повністю розкрито тему. Забезпечено художню виразність графічних чи живописних засобів (плями, контуру, силуету, штриха, тону, кольору тощо). Робота виконана акуратно та естетично оформлена.</p>	
		<p>Створена чітка композиційна структура з виявленим композиційним центром та забезпеченням композиційної рівноваги. У передачі фактури, об'єму, плановості, перспективи, збереженні загальних анатомічних пропорцій та побудові об'єктів є деякі неточності, детальність проробки фігур та тла. Достатньо повно розкрито тему. Забезпечено художню виразність графічних чи живописних засобів (плями, контуру, силуету, штриха, тону, кольору тощо). Робота виконана акуратно та естетично оформлена.</p>	22,5 – 26,5 (добре)
		<p>Присутні значні огріхи у збереженні цілісності зображення (форми), підпорядкованості другорядного головному. Виявлено значні недоліки у світлотіньовій розробці форми, передачі фактури, плановості, перспективи, збереженні загальних анатомічних пропорцій та конструктивній побудові об'єктів. Тема розкрита невиразно. Художня виразність графічних чи живописних засобів (плями, контуру, силуету, штриха, тону, кольору тощо) передана на низькому рівні. Робота виконана неакуратно.</p>	18 – 22 (задовільно)
		<p>У роботі не збережено цілісність зображення (форми), відсутній композиційний центр. Виявлено значні недоліки у світлотіньовій розробці форми, передачі фактури, плановості, перспективи, збереженні загальних анатомічних пропорцій та конструктивній побудові об'єктів. Тема не розкрита. Художня виразність графічних чи живописних засобів (плями, контуру, силуету, штриха, тону, кольору тощо) передана на низькому рівні. Робота виконана неакуратно, не оформлена належним чином.</p>	1 – 17,5 (незадовільно)
Дотримання поетапності виконання завдання.	10	<p>При виконанні творчої роботи повністю дотримано календарного графіка, робота виконувалась поетапно та під контролем консультанта.</p>	9 – 10 (відмінно)
		<p>Робота виконувалась поетапно, проте результати самостійної роботи над твором подавались на перевірку не завжди вчасно.</p>	7,5 – 8,5 (добре)
		<p>Календарного графіка не дотримано, пропущено етапи ескізування твору, низький рівень самостійності у генеруванні ідей та їх втілення у матеріалі.</p>	6 – 7 (задовільно)
		<p>Робота виконувалась без дотримання рекомендованого графіка, пропущено важливі етапи ескізування, практично усі консультації у процесі виконання твору.</p>	0 – 5,5 (незадовільно)

Отже, оцінка «відмінно» виставляється в тому разі, якщо зміст відповідає темі дослідження, робота містить добре продуману і правильно оформлену програму дослідження та ґрунтований критичний аналіз наукової літератури з відповідної проблеми, теоретичний матеріал органічно сполучений з практичною роботою, судження студента відзначаються оригінальністю, студент продемонстрував високий рівень самостійності під час виконання роботи, яка грамотно виконана, охайно оформлена та вчасно подана науковому керівнику. Практична частина виконана на високому професійному рівні.

Оцінку «добре» ставиться за наявності незначних недоліків – недостатньо точних висновків, поодиноких випадків порушення логіки викладу, вимог стилю, переваженості цитатами, огріхами в оформленні та незначними недоліками у виконанні творчої роботи.

«Задовільно» виставляється, якщо студент виконав роботу відповідно до вимог, орієнтується в даній темі, але не може достатньо аргументовано сформулювати висновки, вміло пов'язати теоретичні узагальнення з практикою, відчуває значні труднощі в логічному викладі досліджуваних завдань, не достатньо переконливо і впевнено захищає роботу. Практична частина слабо пов'язана з науковим дослідженням, виконана на низькому професійному рівні.

За наявності значних недоліків – неправильно розроблено програму дослідження, тему проаналізовано поверхнево, зміст не відповідає назві роботи, не витримано вимог до оформлення роботи тощо, відсутня практична частина чи вона не відповідає встановленому на кафедрі обсягу – виставляється оцінка «незадовільно».

Сумарна шкала оцінювання (теоретичної та практичної роботи):

За шкалою ECTS	За національною шкалою		Загальна кількість балів
A	5	відмінно	90 – 100
B	4	дуже добре	85 – 89
C	4	добре	75 – 84
D	3	посередньо	65 – 74
E	3	задовільно	60 – 64
Fx	2	незадовільно	35 – 59
F	2	незадовільно	1 – 34

Кращі наукові роботи, що містять особливо цінні рішення, пропозиції можуть бути рекомендовані ДЕК на конкурси студентських робіт а також до опублікування у наукових фахових виданнях.

Типові помилки в написанні та оформленні магістерської роботи:

1. Зміст роботи не відповідає плану наукової роботи або не розкриває тему повністю в її основній частині.
2. Сформульовані розділи та підрозділи не конкретизують суть реальної проблемної ситуації, стан об'єкта та предмету дослідження.
3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно чи «відірвана» від завдань дослідження, не відбиває специфіки об'єкта й предмету дослідження.
4. Автор не виявив самостійності, робота становить компіляцію або плагіат.
5. Відсутній глибокий і всебічний аналіз сучасних офіційних і нормативних документів, нової наукової спеціальної літератури (останні 5–10 років) з теми дослідження.
6. Поверховий, анотований характер аналітичного огляду вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи, що не відображає сутності досліджуваної проблеми.
7. Не розкрито концепцію дослідження, поверхово висвітлено стан практичної роботи.
8. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням та не підтверджується.
9. У роботі відсутні посилання на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал.
10. Неприпустимим є використання матеріалів з Internet-ресурсів та інших джерел без посилань чи цитування.
11. Бібліографічний опис джерел у списку використаних джерел подається без дотримання вимог державного стандарту.
12. Ілюстративний матеріал запозичено не з першоджерел, а з підручників, навчальних посібників, монографій або наукових статей.
13. Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, вона виконана неохайно, з помилками, має фрагментарний характер.

1.5. Політика академічної чесності ТНПУ.

Політикою академічної чесності ТНПУ передбачено дотримання певних моральних та правових норм, правил етичної поведінки в Університеті як студентами, так і працівниками при здійсненні навчальної та науково-дослідницької діяльності. Відповідальність за дотримання цінностей академічної чесності є водночас особистим обов'язком кожного та спільною справою університетської громади загалом. Кожен член університетської

академічної спільноти – студент, викладач, дослідник, керівник – відповідальний за дотримання принципів академічної чесності в освітній, викладацькій та науковій діяльності.

Перелік настанов та цінностей, загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, що працюють і навчаються в університеті, якими вони мають керуватись у своїй діяльності встановлює Кодекс честі ТНПУ [2]. У ньому визначено особливо важливі принципи, якими мають керуватися здобувачі вищої освіти та наукові керівники випускних робіт, а саме:

- *принцип чесності та порядності* – у навчальній та викладацькій діяльності, у наукових дослідженнях, у практичній роботі тощо представники університетської громади зобов'язані діяти чесно, бути відвертими й у жодному разі свідомо не висувати неправдивих тверджень. Правдивість, принциповість, вірність взятим зобов'язанням, щирість перед іншими та перед самим собою.

- *принцип академічної свободи* – член університетської громади вільний у виборі об'єктів та методів досліджень, може висловлювати і поширювати будь-які ідеї та погляди, критикувати ідеї, погляди та діяльність інших. Обмеженням академічної свободи є чинне законодавство та професійна етика. Дискримінація та зведення рахунків у зв'язку з критичними чи контроверсійними висловлюваннями неприпустимі.

Представники академічної спільноти ТНПУ повинні:

- дотримуватися принципів та правил академічної чесності;
- відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та добросовісно виконувати необхідні навчальні, дослідницькі завдання та роботу;
- не брати участь у будь-якій діяльності, що пов'язана з обманом, нечесністю;
- не видавати результати чужої праці за свої під час здійснення навчальної, наукової та трудової діяльності.
- вірити у власний розум та здібності;
- сумлінно та самостійно (крім випадків, які санкціоновано передбачають групову роботу) виконувати навчальні та дослідницькі завдання;
- поважати право інтелектуальної власності, наукові та навчальні здобутки інших;
- посилатися на джерела, з яких береться інформація, незалежно від того, в якому вигляді вона опублікована – в електронному чи паперовому;
- використовувати у своїй науковій та навчальній діяльності тільки надійні та достовірні джерела інформації, з обов'язковим посиланням на них;
- в разі виникнення складнощів, при виконанні навчальних чи дослідницьких завдань, звертатися за санкціонованою допомогою до колег, викладачів та наукових керівників.

1.6. Академічний плагіат.

Забороненими у навчальній та науково-дослідницькій діяльності

для студентів та працівників ТНПУ є [4]:

1. *Плагіат* – навмисне чи усвідомлене оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору (тексту або ідей) під іменем особи, яка не є автором цього твору, без належного оформлення посилань.

Плагіатом вважається:

- дослівне відтворення чи копіювання тексту (послідовності набору не менше трьох речень) з книг, статей, Інтернет-ресурсів чи інших джерел без чіткого виокремлення копіюваного тексту та посилання на автора (джерело);
- перефразування частин тексту інших авторів зі зміною порядку слів або наслідування структури їхньої аргументації без посилання на джерело;
- внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів в них тощо) та без належного оформлення цитування;
- оприлюднення твору, написаного третьою особою на замовлення здобувача вищої освіти;
- списування письмових робіт інших здобувачів вищої освіти;
- компіляція – створення значного масиву тексту шляхом копіювання із різних джерел без внесення в нього правок, посилань на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

2. *Шахрайство*, а саме:

- фальсифікація або фабрикація інформації, наукових результатів та наступне використання їх в академічній роботі;
- підробка підписів в офіційних документах (залікових книжках, актах, звітах, угодах тощо);
- посилання на джерела, які не використовувалися в роботі;
- списування (реплікація) при складанні будь-якого виду підсумкового або поточного контролю;
- проходження процедур контролю знань підставними особами;
- здавання або репрезентація різними особами робіт з однаковим змістом як результату навчальної чи наукової діяльності.

3. *Несанкціонована співпраця*, а саме:

- надання допомоги для здійснення акту академічної нечесності – навмисна чи усвідомлена допомога або спроба допомоги іншому вчинити акт академічної нечесності;
- придбання в інших осіб чи організацій з наступним поданням як власних результатів навчальної та наукової діяльності (звітів, рефератів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та магістерських робіт, есе, статей, монографій, навчальних

посібників тощо).

4. *Пропонування чи отримання неправомірної винагороди* при оцінюванні результатів успішності, виконання навчальних чи дослідницьких завдань.

5. *Використання родинних або службових зв'язків* для отримання позитивної або вищої оцінки при складанні будь-якого виду підсумкового контролю або переваг у роботі.

6. *Включення до списку авторів* статей, монографій, підручників тощо осіб, які не брали участі в отриманні наукових результатів.

7. *Інші види академічної нечесності.*

Перелік робіт здобувачів вищої освіти ступенів «бакалавр», «магістр» та порядок їх перевірки на академічний плагіат

1. В Університеті перевірці на академічний плагіат підлягають:

- навчальні (курскові роботи, реферати тощо), кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти I-II ступенів вищої освіти (бакалавр, магістр), статті, інші публікації. Контроль перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють завідувачі кафедр;

- рукописи статей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів, наукові (анотовані) звіти.

2. Організацію перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють декани факультетів, головні редактори наукових журналів, керівники структурних підрозділів.

3. Перевірка на академічний плагіат здійснюється на етапі представлення матеріалів робіт для розгляду на засіданні кафедри, редакційної колегії, спеціалізованої ради. Роботи що підлягають перевірці на плагіат, надаються авторами в електронному вигляді у представлених форматах: *.doc, *.docx, *.rtf.

4. Положенням про запобігання і виявлення плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти ТНПУ ім. В.Гнатюка встановлюються такі показники оригінальності текстів [4]:

текст вважається оригінальним (висока унікальність), робота допускається до захисту або опублікування	70% - 100%
оригінальність задовільна (середня унікальність), слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела, робота потребує доопрацювання та повторної перевірки	50% - 69%
оригінальність незадовільна (низька унікальність), слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела, робота відхиляється без права подальшого розгляду	менше 50%

5. За результатами перевірки автору (авторам) роботи надається довідка (електронний звіт з системи антиплагіат), яка додається на захисті до роботи (вдруковується сторінка із зазначеним процентом авторського тексту).

6. У разі незгоди з результатами перевірки автор (автори) роботи має (мають) право подати на апеляцію. Апеляція подається на ім'я декана відповідного факультету (для студентів) у триденний термін після оголошення результатів перевірки. У цьому випадку за дорученням ректора (декана) створюється комісія для розгляду апеляції, яка повинна розглянути апеляційну заяву у тижневий термін після створення комісії. При розгляді апеляцій на результати перевірки навчальних та кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти ступенів «бакалавр», «магістр» до складу апеляційної комісії обов'язково залучається представник органу студентського самоврядування.

Про дату, місце та час проведення засідання апеляційної комісії заявника попереджають за допомогою наявних засобів зв'язку щонайменше за два робочі дні. Якщо заявник не з'явився на засідання комісії, то питання розглядається за його відсутності.

У випадку необхідності отримання додаткової уточнюючої інформації засідання апеляційної комісії може проводитись у кілька етапів. Результати засідання апеляційної комісії оформлюються відповідним протоколом.

7. В окремих випадках комісія за фактами академічного плагіату також може створюватися службовим розпорядженням ректора за поданням проректора з наукової (науково-педагогічної) роботи. До складу такої комісії можуть включатися кваліфіковані фахівці (за згодою), які не є співробітниками Університету.

Програмно-технічні засоби для перевірки на академічний плагіат:

1. Програмно-технічні засоби перевірки на академічний плагіат є допоміжним засобом перевірки робіт на предмет виявлення фактів та обсягу неправомірних запозичень у поданій роботі.

2. Безпосередньо перевірку матеріалів зазначених у п. 3.1. здійснюють:

- здобувачі вищої освіти;
- відповідальні секретарі наукових журналів та оргкомітетів конференцій;
- науково-дослідна частина.

3. Перевірка наукових робіт на наявність академічного плагіату проводиться з використанням програмно-технічних засобів за допомогою системи дистанційного навчання Moodle (для студентів та магістрантів), інші види робіт перевіряє науково-дослідна частина програмами на антиплагіат (StrikePlagiarism, Unicheck, Etxt Antiplagiat, тощо).

4. При прийнятті остаточного рішення враховується специфіка роботи, що перевіряється на наявність академічного плагіату (галузь знань, спеціальність), вид роботи (стаття, дипломна робота тощо) та її унікальність.

Відповідальність авторів та посадових осіб за академічний плагіат:

- встановлення комісією фактів незадовільної оригінальності низької унікальності є підставою відмови у наданні рекомендації для друку або відправлення цих матеріалів на доопрацювання;

- низький відсоток оригінальності робіт здобувачів вищої освіти ступенів «бакалавр», «магістр» є підставою щодо прийняття комісією рішення про недопущення до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання або видачу нового варіанта завдання.

1.7. Порядок зберігання кваліфікаційних бакалаврських робіт.

Захищені роботи зберігаються на кафедрі протягом п'яти років. Лаборант кафедри їх облікує і відповідає за збереження. Після завершення терміну зберігання завідувач кафедри створює комісію для списання і ліквідації кваліфікаційної магістерської роботи. Пояснювальні записки до робіт залишаються на кафедрі або зберігаються в читальному залі бібліотеки інституту.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ Й ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

2.1. Вимоги до кваліфікаційних магістерських робіт.

Перш ніж розпочати написання пояснювальної записки до магістерської роботи, студент має ознайомитися з основними вимогами до її написання:

Актуальність теми. Актуальність у перекладі з латинської означає важливість, практичну значущість розглядуваної проблеми.

Достатній теоретичний рівень. Ця вимога означає, що студент має розкрити тему роботи на сучасному рівні розвитку мистецтвознавчої та педагогічної наук, використовуючи такі підходи й наукові знання, які пояснюють різні явища або дають оцінку предметам матеріальної культури з позицій сьогодення; залучити сучасні педагогічні дослідження, методику та методологію педагогіки мистецтва, інноваційні технології, при потребі апробувати власні напрацювання у практиці роботи школи, обрахувати експериментальні дані з метою визначення якості впливу теоретично обґрунтованої методики, моделі, педагогічних умов тощо.

Крім того, студент має достатньо повно розкрити основні поняття і терміни, що стосуються проблеми роботи, включити тільки об'єктивні факти і реальні приклади.

Дослідницький характер. У роботі мають міститись елементи дослідження:

- вивчення достатньої кількості опублікованих джерел (посібників, журналів, статей та інших розробок) вітчизняних і зарубіжних авторів;
- систематизація та аналіз різних думок і підходів, формування власної точки зору на проблему, що розглядається;
- порівняння теоретичних поглядів учених, педагогів, мистецтвознавців, або окремого народного майстра, художника, дизайнера тощо;
- опис результатів експерименту, польових досліджень (за наявності);
- розробка висновків, рекомендацій.

2.2. Основні етапи виконання магістерських робіт.

Підготовка кваліфікаційної магістерської роботи охоплює кілька етапів.

2.2.1. Підготовчий етап.

Можна згрупувати картки в картотеці за основними питаннями (узгодженими з керівником), що розкривають зміст теми роботи. Тоді на каталожних роздільниках олівцем вказують яких основних структурних частин роботи: Вступ, Розділ (його назва),

Додатки тощо стосується література. Картотека наповнюється картками відповідно до теми і розділів, щоб своєчасно звернути увагу на недостатню кількість матеріалу з того чи іншого питання.

2.2.2. Написання тексту пояснювальної записки.

Другий етап магістерської роботи безпосередньо пов'язаний з написанням тексту.

Готуючись до написання пояснювальної записки до кваліфікаційної роботи, доцільно ще раз уважно прочитати її. Проаналізований матеріал викладається відповідно до змісту окремих розділів і підрозділів. Кожний розділ висвітлює самостійне питання, а підрозділ (параграф) – окрему частину цього питання.

Тема має бути розкрита без пропуску логічних ланок, потрібно уникати безсистемного викладення матеріалу без достатнього їх осмислення та узагальнення.

Пояснювальна записка складається з титульного аркуша (Додаток Ж), змісту (Додаток З), вступу, основної частини, висновків і списку використаних джерел. Ілюстративний та допоміжний матеріал подається в додатках (таблиці результатів опитування, тексти анкет, опитувальники тощо).

Вступ має особливо велике значення, оскільки саме тут студент окреслює обрані ним шляхи наукових пошуків, доводить актуальність роботи та обґрунтовує обрану методiku дослідження, ставить дослідження у певні хронологічні та територіальні рамки, формулює мету і завдання роботи. Приступаючи до розробки наукової теми, вступ пишуть в першу чергу, неодноразово доповнюючи та коригуючи його у процесі роботи. Останній варіант вступу допрацьовують після завершення основної частини кваліфікаційної роботи. Тоді можна більш вдало розставити акценти.

У тексті назви обов'язкових елементів вступу виділяються (напівжирним шрифтом; курсивом) і виносяться в окремі абзаци.

Актуальність обраної теми – у цій частині вступу висвітлюють сутність проблеми, показують чому тема є цікавою для дослідження (близько півсторінки). Обґрунтуванню актуальності сприяє оцінка **ступеня вивченості теми та аналіз джерельної бази**. Для цього подають короткий огляд літератури, який має приводити до логічного висновку, що тема не розкрита, або розкрита частково, лише в одному аспекті (хто досліджував цю проблематику, яких результатів досяг, що залишилось не вивченим). Ступінь вивченості досліджуваної проблеми дає змогу *вказати необхідність виконання подальших досліджень*, водночас – засвідчує ознайомленість студента зі спеціальною літературою, вміння синтезувати джерела, критично розглядати, виділяти суттєве, оцінювати зроблене попередніми дослідниками.

Починаючи дослідження, варто ознайомитись з найновішою науковою літературою з

обраної теми (за останніх 5 років), яка, як правило, є повнішою і більш точною. Крім того дослідження теми варто починати з узагальнюючих праць, які дозволять охопити проблемне поле дослідження, а відповідно більш чітко окреслити проблемні позиції, які потребують вирішення. Потрібно не описувати книги загалом, а дослідження у них обраної тематики.

Видання з питань образотворчого мистецтва, можна систематизувати наступним чином:

- історико-мистецтвознавчі дослідження (колективні чи авторські);
- біографічні нариси про персоналії мистецтва;
- вступні тексти до різного роду каталогів, альбомів чи іншого роду видань репрезентативного характеру, в тому числі, що друкуються як елемент певного виставкового чи культурологічного проекту;
- фахову літературу за видами і жанрами мистецтва (публікації у мистецтвознавчій періодиці та в популярних виданнях; автореферати та дисертаційні дослідження, які з часом публікуються як авторські монографії);
- допоміжну літературу (словники, довідники, енциклопедії);
- літературу методичного характеру.

Видання з педагогіки та методики образотворчого мистецтва:

- історико-педагогічні джерела (наукові, публіцистичні, історичні праці; архівні документи);
- дидактичні (підручники та посібники);
- документальні (державні документи: постанови і розпорядження урядів, Закон про освіту, Державні стандарти, Концепції тощо);
- наукова література, яка відображає результати досліджень в різних галузях науки: праці класиків науки, публікації науково-дослідних установ, товариств, з'їздів, конгресів, книги, що відображають зміст дисертацій тощо. Вказані видання, як правило, містять чисельні посилання на інші праці;
- допоміжна література (словники, довідники, енциклопедії);
- література методичного характеру;
- монографії;
- періодичні наукові видання – *видання, що продовжуються*, виходять відповідно до накопичення матеріалів, і тому кількість нумерованих випусків для кожного року непостійна. Вони видаються під постійними заголовками, наприклад, «Праці», «Наукові

записки», «Вісник» або з більш конкретними назвами, як «Вища педагогічна освіта», «Освітнянські обрії» та ін.;

- автореферати дисертацій, дисертації;
- програми дисциплін (затверджені Міністерством освіти та науки, авторські);
- рекомендації тощо.

Приклад речень-маркерів для опису стану вивченості теми.

«Джерельною базою дослідження стали фахові, науково-популярні публікації а також конкретний фактичний матеріал: художні твори, ілюстрації, світлини, архівні матеріали, листування, проекти тощо.

Найбільшим внеском у дослідження ... стали праці вченої Таміли Печенюк. Тут визначено ... , розглянуто питання Проте ці характеристики не висвітлюють усіх проблемних питань Зокрема не показано ... та не охарактеризовано

Для визначення ... ми опиралися на матеріал підручників та літератури методичного характеру. Найточнішою вважаємо систематизацію, здійснену Т. Печенюк [8].

До розгляду ... прислужилися також інші мистецтвознавчі дослідження. Так, дослідниця ... Зоя Чегусова аналізує ... [13]. Ольга Ямборко виділяє ... [15]. Виявлення таких стилістичних змін допоможе

До висвітлення історії розвитку ... стали в нагоді і дослідження теоретиків світових художніх течій у візуальному мистецтві XX ст. [20; 21].

Окремий напрям у спеціалізованій літературі другої половини XX ст. становить аналіз творчості художників, твори яких послужили джерельною базою дослідження. Публікації про ... є досить численними [3; 11; 16; 18].

Ілюстрації творів, виконаних ... нам вдалося почерпнути, окрім вищезгаданих джерел, із публікацій журналу «Образотворче мистецтво», каталогів виставок [17; 19], альбомів [4], довідкових видань [5; 7] та інтернет-сторінок [14; 15; 22].

Отже, вивчення наявних наукових джерел показує, що цілісного аналізу художньо-стилістичних особливостей ... не виявлено, зокрема не ... ».

Мета і завдання дослідження. Визначення мети є одним із найважливіших завдань вступу, оскільки потрібно в одному реченні сформулювати провідну ціль усієї праці. Також слід вказати конкретні завдання, які студент ставить перед собою для досягнення цієї мети. Вони формуються як перерахунок (вивчити..., описати..., встановити..., виявити..., довести..., систематизувати..., конкретизувати...). Не можна зазначати

завдання за допомогою віддієслівних іменників («вивчення», «дослідження» і т.д.), оскільки ми вказуємо таким чином на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Вирішення поставлених завдань становить зміст розділів наукової роботи, мета і поставлені завдання повинні логічно впливати з формулювання теми дослідження. До кожного з поставлених завдань слід буде написати результати його виконання при формулюванні висновків, відповідно до поставлених завдань як правило формують назви розділів та підрозділів.

Формулювання мети і завдань для теми «Портрет у творчому доробку Зінаїди Серебрякової»: *«Мета роботи – висвітлити риси графічного портрета періоду неокласицизму на прикладі творчого доробку Зінаїди Серебрякової.*

Для досягнення мети було поставлено наступні завдання:

- окреслити особливості течії неокласицизму в образотворчому мистецтві;*
- виявити художньо-стилістичні якості графічних портретів Зінаїди Серебрякової;*
- виконати творчу роботу за мотивами твору З. Серебрякової «Портрет К. М. Гейденрейх в білому парикау. 1924»».*

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт (1 речення) – це процес або явище, що створює проблемну ситуацію і обране для вивчення. В об'єкті обирається частина, яка є предметом дослідження, на неї спрямовується увага дослідника. Саме предмет (1 речення) дослідження визначає тему роботи. Щоб правильно визначити об'єкт і предмет дослідження, не плутаючи їх між собою, слід пам'ятати – об'єкт дослідження і предмет дослідження співвідносяться як загальне і часткове. Ці дві характеристики розв'язання наукової проблеми повинні відображати тему дослідження.

Наведемо приклади визначення об'єкта і предмета дослідження.

«Об'єктом дослідження є культурологічні процеси формування портрета періоду неокласицизму. Предметом дослідження стали художньо-стилістичні особливості графічних портретів Зінаїди Серебрякової як яскравого представника періоду неокласицизму».

Методи дослідження. При проведенні кваліфікаційного дослідження використовуються наступні методи:

- теоретичні: мистецтвознавчий аналіз і синтез; аналіз науково-педагогічних досліджень з теми наукового пошуку, порівняння, узагальнення та систематизація теоретичних даних, класифікація, абстрагування, конкретизація та ін.;
- емпіричні: спостереження; бесіда, інтерв'ю; аналіз результатів діяльності, узагальнення досвіду тощо.

Наприклад, «При визначенні принципів і методів історико-культурологічного дослідження автор орієнтувався на комплексний науковий підхід. Відповідно до поставлених завдань було застосовано спеціально-історичні, культурологічні і мистецтвознавчі підходи та методи вивчення культурно-історичного процесу, а саме:

хронологічний аналіз і синтез – для зіставлення та узагальнення джерельних матеріалів провідних мистецьких шкіл і напрямів ХХ – ХХІ ст.;

системний метод – для аналізу культурологічних аспектів художньо-стильової еволюції візуального мистецтва;

історичний – у реконструкції трансформаційних процесів в українській художній культурі ХХ – початку ХХІ ст.;

компаративний – у порівняльному аналізі мистецьких та культуротворчих процесів;

мистецтвознавчий – для вивчення художніх напрямів і шкіл та окремих художніх творів».

[Сидоренко В. Д. *Культурологічні аспекти художньо-стильової еволюції візуального мистецтва України: (ХХ – початок ХХІ ст.)* : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.01. «Теорія та історія культури». Харків, 2004 . С. 2].

Територіальні межі дослідження – потрібно подати конкретний перелік територій (країн, регіонів, міст та ін.), які беруться для аналізу. Потрібно мати на увазі, що для різних історичних періодів прийняті свої визначення територій. Якщо, наприклад, досліджується певне мистецьке явище на території Західної Європи, то слід зазначити, які країни сюди зараховуються; потрібно також пояснювати трактування українських земель – Гуцульщина, Бойківщина, Закарпаття і т.д. Це не означає, що після чіткого зазначення територіальних меж дослідження не можна згадати якийсь приклад з мистецького життя інших територій, але слід це належним чином мотивувати, зазначивши, чому автор порушує задекларовані територіальні межі.

Наведемо приклад визначення територіальних меж дослідження: «*Територіальні межі дослідження охоплюють міста і регіони, де жив і працював В.Січинський, а саме - Поділля (Кам'янець-Подільський), Галичина (Львів, Карпатський регіон), Словаччина (Пряшів. Свидник), Чехія (Прага, Подебради), Баварія (Аугсбург, Ашаффенбург, Мюнхен), СІІІА (Нью-Джерсі, Нью-Йорк)*».

[Шафран Р. С. *Теоретична спадщина Володимира Січинського у контексті розвитку українського мистецтвознавства 1920–1960-х років* : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мист-ва : 17.00.05. «Образотворче мистецтво». Львів, 2001. С. 3].

Або: *«Територіальними межами дослідження є адміністративна територія України».*

Хронологічні рамки дослідження – тут чітко вказується, які часові межі охоплює дослідження. Не можна обмежуватися зазначенням століття, навіть вказівка «кінець XIX – початок XX ст.» є недостатньою – треба зазначити хронологічні рамки з точністю до десятиліття (тобто, які саме десятиліття автор вважає «кінцем XIX ст.»). Знову ж таки, можна згадати якийсь факт, який виходить за межі задекларованих хронологічних рамок, але це мусить бути належним чином вмотивовано.

Наведемо приклад визначення хронологічних меж дослідження: *«Хронологічні межі дослідження обмежуються періодом наукової діяльності В.Січинського впродовж 1920–1960-х років».*

[Шафран Р. С. Теоретична спадщина Володимира Січинського у контексті розвитку українського мистецтвознавства 1920–1960-х років: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мист-ва: 17.00.05. «Образотворче мистецтво». Львів, 2001. С. 3].

Теоретичне значення дослідження полягає в подальшій розробці окремих питань мистецтвознавства чи методики викладання мистецьких дисциплін з метою поглибленого їх вивчення. Отримані результати й висновки можуть уточнити й удосконалити проведення аналізу творів образотворчого чи декоративного мистецтва.

Практичне значення дослідження – як можна використати результати дослідження, в якому напрямі можна його продовжити, розвинути, що доповнити (дослідження може стати матеріалом для підручника, посібника, темою лекційних занять, спецкурсу тощо).

Відомості про **апробацію** (за наявності).

Вступ має завершуватися реченням з інформацією про **обсяг і структуру роботи**.

Наприклад: *«Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (67 позицій) та додатків. (Додаток А – 20 ілюстрацій, Додаток Б – біографія художників). Загальний обсяг магістерської роботи – 82 с., із них 60 с. основного тексту».*

Наступні розділи є **основною частиною пояснювальної записки**. Розділ поділяється на підрозділи, в кожному з яких реалізовується одне з питань, сформульованих у вступній частині. Кожний розділ, як і його частина повинен мати свою назву, формулювання якої логічно співвідноситься з формулюванням інших назв.

Зміст кожного розділу, як і його частини, повинен відповідати заголовку. При написанні пояснювальної записки, особливу увагу слід приділяти аргументації, доказовості з посиланням на погляди науковців та інші джерела. Усі посилання мають бути доречними, а цитування помірними, щоб робота не набула компілятивного характеру.

Правила оформлення цитат і посилань

1. Текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться у граматичній формі, в якій він поданий у цитованому джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наприклад: *О. Голубець стверджує, що «термін «реалізм» був доволі пізнім і появився лише в середині XIX ст.» [.., ..].*

2. При цитуванні та переказі джерел найчастіше використовуються такі словосполучення: *Автор писав / пише: ...; Як твердив / твердить...; Згідно з уявленням...; За словами...; На думку...; Як справедливо зазначив / зазначає...; Учений так характеризує (описує, подає)...; Можна навести такі слова видатного вченого...; Автор наголошує на...; З точки зору автора...; Автор виділяє (пропонує, рекомендує, вважає, стверджує, підкреслює)... і т.д.*

3. Цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск повинен позначатися трьома крапками. Якщо перед пропущеним текстом чи після нього стояв розділовий знак, то він не зберігається. Наприклад: *На думку кубофутуристів, «... краса не у баченому, а у відчутному переживанні. Немає предмета, немає речі, а є щось інше, приховане, і це інше – світ взаємних стосунків ... світ, вловлений душею» [.., ..].*

4. Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело. Воно подається у квадратних дужках двома цифрами, де перша – номер джерела зі списку використаної літератури, а друга – сторінка, на якій було взято цитату. Якщо цитата у джерелі розміщена на стику двох сторінок (починається на одній, а закінчується на іншій), треба зазначити обидві сторінки: [15, с. 123-124], де 15 – номер джерела зі списку використаної літератури, а 123-124 – сторінки, на яких розміщена цитата. Якщо автор аналізує певні тенденції у трактуванні явища, не подаючи цитат, можна лише вказувати на номер джерела зі списку літератури, наприклад: *...у працях В. Сухенка [8-10], О. Лагутенко [3-7], О. Голубця [15].* Крапку ставлять після квадратних дужок.

5. При непрямому цитуванні (переказ думок інших авторів своїми словами) слід бути максимально точним у викладі думок автора, коректним щодо оцінювання результатів його дослідження, робити відповідні посилання на джерело. Наприклад: *Як стверджує М. Станкевич, декоративізм як явище виник в кінці XIX ст., коли з'явилася*

мода на твори народного мистецтва, а цим терміном позначали надмірне насаджування декору [..., ..].

6. Цитування повинно бути ні надмірним, ні недостатнім, бо й те й інше знижує рівень наукової праці: надмірне цитування створює враження компліятивності праці, а недостатнє – знижує наукову цінність викладеного матеріалу.

7. Якщо автор хоче виявити своє ставлення до окремих слів чи думок цитованого, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику чи знак запитання. Наприклад: *Гарольд Блум стверджує, що «Фрейд, по суті, – це прозаїчний (нецікавий) Шекспір (!). Фрейдівське бачення людської психології виходить з його прочитання шекспірівських п'єс» [..., ..].*

8. Якщо автор роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження: (курсив наш. – І.К.), (підкреслено мною. – І.К.), (розрядка наша. – І.К.), (виділення автора. – І.К.). Наприклад: *М. Мамардашвілі стверджує, що наша психіка – найтемніша й руйнівна сила людини. Як зазначає науковець, «незбагненне, чому ця **худібка на двох ногах** (виділення наше. – І.К.) продовжує все ж радіти життю» [..., ..].*

9. Якщо в цитаті є слова (словосполучення, фрази), що у свою чергу беруться в лапки, то останні мають бути іншого малюнка, ніж лапки, що відкривають і закривають цитату (зовнішні лапки, як правило, мають такий малюнок: «», а внутрішні – “”).

10. Розділові знаки при прямих цитатах ставляться так, як при прямій мові:

а) Слова автора перед цитатою: *А. Єршова стверджує: «Розвиток прикладної інформатики знаходить своє вираження в забезпеченні суспільству НІТ – стійких і загальнодоступних процедур систематичного або автоматизованого опрацювання інформаційних ресурсів» [].*

б) Слова автора після цитати: *«Інформаційна компетентність майбутнього економіста незалежно від змісту виконуваної ним професійної діяльності повинна визначати здатності та знання фахівця стосовно роботи з інформацією та комп'ютерними технологіями», – такої точки зору дотримується А. Борисов [].*

в) Слова автора розміщено всередині цитати: *«Інформатика, – на думку К. Коліна, – це наука про закономірності і форми перебігу інформаційних процесів в природі й суспільстві; комплексний науковий напрям, що має міждисциплінарний характер».*

11. Якщо цитата вводиться в середині авторського тексту не повністю, тоді вона подається в лапках, але з маленької літери. Те саме стосується випадку, коли цитата органічно входить до складу речення (включена до складу речення за допомогою підрядних сполучників типу *що, бо, якщо, тому що* та ін.), незалежно від того, як вона

починалася в джерелі. Наприклад: *Н.Вірт наголошував, що «в Паскалі зведені до мінімуму можливі синтаксичні неоднозначності, а сам синтаксис інтуїтивно зрозумілий навіть під час першого знайомства з мовою» []*.

При написанні пояснювальної записки можна також скористатися посторінковими посиланнями – коли посилання подаються у виносках. Наприкінці кожної сторінки можна дати нову нумерацію, починаючи щораз з одиниці, або наскрізну – в межах усєї роботи. Повторне посилання на одну й ту ж роботу на одній сторінці подається скороченням: Там само або Там же.

Якщо автор посилається на одне й те ж видання кілька разів, то тільки в першому випадку слід обов'язково назвати повні вихідні дані. В інших випадках, вказавши прізвище й ініціали автора, пишеться назва праць, а також подається номер сторінки.

Розвиваючи власну думку, необхідно звертатися до ілюстрацій та прикладів. У ході викладу думки слід чітко розмежовувати своє і чуже, наголошуючи, що саме належить авторові роботи, а що запозичене з праць вітчизняних або зарубіжних вчених. Отже варто користуватись такими виразами: *«на нашу думку»*, *«як засвідчує наше дослідження»*, *«як показують наші матеріали»*, *«на наш погляд»*, *«гадаємо»*, з одного боку, і з іншого – *«як твердить такий-то»*, *«поділяючи думку такого-то»*, *«погоджуючись із міркуванням такого-то»* тощо.

Логічним завершенням кваліфікаційної роботи є **висновки**. Головна їх мета – підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій, у них розкривається значущість роботи – вказується на можливість використання одержаних даних у подальшій практичній роботі. Дуже важливо, щоб висновки відповідали поставленим завданням. Основна вимога до заключної частини – не повторювати змісту вступу, основної частини роботи й висновків, зроблених у розділах. Саме висновки виносяться на обговорення під час захисту кваліфікаційної та магістерської роботи. Тут не допускаються цитування і посилання на джерела.

Перелік використаних джерел складається на основі робочої картотеки й відображає обсяг використаних джерел і ступінь вивченості досліджуваної теми, є «візитною карткою» автора роботи, його професійним обличчям, свідчить про рівень володіння навичками роботи з науковою літературою. Укладаючи бібліографічний опис джерел слід дотримуватися вимог державного стандарту (Додаток К). Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу необхідно розташовувати в алфавітному

порядку авторів або назв праць, спочатку видання українською мовою, потім – іноземними. Бібліографічні записи в списку повинні мати порядкову нумерацію.

Завершуючи написання пояснювальної записки, потрібно систематизувати ілюстративний матеріал. До **додатків** включають ілюстрації, фотографії, таблиці тощо (Додаток Л).

Нумерація ілюстрацій всередині кожного додатку дається окремо, наприклад, іл. 2.1 – перша ілюстрація до другого розділу, іл. 2.2 – друга ілюстрація до другого розділу. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під зображенням разом з її номером, а також пояснювальні дані. Ілюстрацію описують за наступною схемою:

Автор. Назва твору, дата створення (якщо відомо), матеріал (п., о. або папір, олів., чи ін.), розміри у см (40,5 x 25,5), інвентарний № або шифр (Ж-1543), місце зберігання (музей, галерея і т.д.) або джерело репродукції (з якої книги, альбому тощо її скопійовано). Зразок опису ілюстрацій подано у Додатку 5.

Репродукції, малюнки, таблиці, фотоматеріали та інші види візуального супроводу необхідно розміщувати у тій послідовності, у якій про них згадується у тексті. На одному аркуші друкують лише одну ілюстрацію (або ілюстрацію та її фрагмент).

На всі ілюстрації мають бути посилання в роботі. У тексті роботи посилання на додаток подають так: (див. Додаток А). Наприклад: «Проаналізуємо роботу З. Серебрякової «Портрет К. М. Гейденрейх в білому паріку. 1924.» (див. Додаток А, іл. 2.1)». Власні роботи студентів (фото або скановані) слід підписувати так: «Залецька С. Ескіз портрета дівчини», або «Залецька С. Послідовність роботи над портретом».

2.3. Структура, обсяг та технічне оформлення пояснювальної записки до магістерської роботи.

Загалом структурою пояснювальної записки передбачено 2-3 розділи.

Структура магістерської роботи

Титульний аркуш

ЗМІСТ

ВСТУП (4-5 ст.)

РОЗДІЛ 1. Назва розділу (10-12 ст.; 25-30 % обсягу основного змісту).

Містить постановку проблеми, культурологічний та мистецтвознавчий аналіз явища, що висвітлюється, історичний екскурс у формування феномену; характеристику основних підходів до розкриття суті проблеми дослідження (педагогічні, історико-

педагогічні, методичні, психологічні, культурологічні, соціальні), характеристику понятійного апарату; інші теоретичні аспекти досліджуваної проблеми.

Загалом доцільно розкрити сутність досліджуваної проблеми та ступінь її розробки, аналіз та узагальнення сучасних концепцій, визначити дискусійні аспекти, невирішені питання і проблеми теоретичного, методичного та практичного характеру, розглянути еволюцію підходів до їх вирішення, викласти теоретичні основи обраної теми.

У першому (теоретичному) розділі визначається науково-методична база розв'язання досліджуваної проблеми, наводиться глибокий ретроспективний огляд наукової літератури, дається порівняльний аналіз кордонів доцільного використання тих чи інших методів, обґрунтовується остаточний вибір методів вирішення проблеми. При підготовці цього розділу необхідно встановити, що зроблено з обраної тематики попередниками. У теоретичних дослідженнях доцільно узагальнити український та зарубіжний досвід, результати наукових досліджень провідних учених. З кожного досліджуваного питання важливо знайти подібність і відмінності точок зору різних авторів, дати їх порівняльний аналіз, виявити можливі протиріччя та неточності, сформулювати шляхи їх вирішення й обґрунтувати власну позицію. Кваліфікаційна робота магістра повинна відображати точку зору автора, і тому в ній завжди присутні елементи наукової дискусії та полеміки. При вивченні літератури не варто повністю запозичувати прочитаний текст, необхідно відбирати тільки наукові факти, які становлять основу наукового знання, відображають об'єктивні властивості речей і процесів. Наукові факти характеризуються такими особливостями, як новизна, точність, об'єктивність і достовірність. Необхідно вдумливо і критично аналізувати, оцінювати науково-методичні публікації, щоб погодитися або, навпаки, не погодитися з науковими поглядами окремих авторів. Результатом теоретичного розділу повинна бути повна науково-методична концепція, обґрунтування інструментів і методів розв'язання задачі (проблеми). Теоретичні положення першого розділу є основою для розробки прикладних аспектів обраної теми, які студент повинен викласти у другому та третьому розділах кваліфікаційної роботи магістра.

1.1. Містить історичний екскурс в досліджувані вид, жанр образотворчого мистецтва, техніку та технологію художніх матеріалів, педагогічні концепції щодо становлення та розвитку у педагогіці мистецтва.

1.2. Аналізується основні фази розвитку обраного для дослідження жанру, міститься звернення до мистецьких біографій, наводяться найхарактерніші приклади з переліку мистецьких творів, їх аналіз.

Висновок з розділу (1-2 ст.)

РОЗДІЛ 2. Назва розділу (10-12 ст., 25-35 %))

Присвячений творчій роботі студента та шляхів залучення дослідженого матеріалу у практику роботи освітніх закладів. У ньому послідовно описується процес виникнення творчого задуму: пошук художнього образу, композиційного рішення, вибір технік та інших засобів художньої виразності, а також подаються етапи візуалізації творчого задуму, характеризується технологія виконання творчої роботи з фотофіксацією окремих етапів.

У другому (аналітично-дослідницькому) розділі наводяться відомості аналітичного характеру, які мають бути виконані на матеріалах конкретних об'єктів аналізу. Аналітично-дослідницький розділ кваліфікаційної роботи магістра передбачає всебічне дослідження сучасного стану проблеми або завдань, поставлених у роботі, в Україні та в інших державах. При виконанні розділу студент використовує фактичні матеріали, зібрані під час проходження переддипломної практики. Ці матеріали повинні бути достатньо повними й достовірними, щоб на їх базі можна було проаналізувати стан справ, виявити резерви й намітити шляхи їх використання. Варто уникати непотрібних відомостей, відбираючи лише ті, які будуть використані для обґрунтування висновків і рекомендацій кваліфікаційної роботи магістра.

Висновок з розділу (1-2 ст.)

РОЗДІЛ 3. Назва розділу (12-17 ст., 25-35 %))

Третій розділ є викладом практичного навчально-педагогічного досвіду, напрацювань у сфері навчально-педагогічної практики, у конкретній художньо-проектувальній діяльності. У третьому розділі кваліфікаційної роботи на підставі проведеного дослідження обґрунтовується напрямок методичного характеру: обов'язково потрібно запропонувати навчально-методичні рекомендації з мистецької діяльності, методичні розробки, вказівки чи пропозиції з проведення навчальних занять за обраною темою дослідження, викладається їх зміст з необхідною аргументацією, експериментальними пошуками, результативність експерименту, порівняльна характеристика контрольних та експериментальних груп (за наявності експерименту), схемами, прикладами, ходом навчального процесу тощо.

Третій розділ роботи може включати спостереження магістранта під час науково-виробничого стажування, науково-педагогічної практики, аналіз власної роботи за проблемою дослідження; опис методики, результати кількісного та якісного аналізу практичної роботи.

Тут необхідно представити ключові методики формування певних здібностей особистості, авторське бачення вирішення досліджуваної проблеми в умовах вищого навчального закладу мистецького спрямування. Фрагменти занять, перелік прийомів та завдань, плани-конспекти проведених занять з теми дослідження, таблиці (за винятком тих, що необхідні для характеристики моделі, педагогічних умов, результативності експериментального дослідження), анкети, додатковий ілюстративний матеріал доцільно винести у додатки.

Висновок з розділу (1-2 ст.)

ВИСНОВКИ (3-4 ст.)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ (не менше 60-ти позицій)

ДОДАТКИ

* Якщо тема має виключно теоретичне спрямування, методичний матеріал може бути відсутній.

Літературне оформлення пояснювальної записки до кваліфікаційної роботи є важливим елементом її виконання і одним із багатьох чинників, на які зважає комісія при оцінюванні під час захисту. Передусім звертається увага на змістовний аспект викладу матеріалу (логічність і послідовність, повнота і репрезентативність, тобто широта використання наукових джерел, загальна грамотність та відповідність стандартам і прийнятим правилам), а також на текст роботи, список використаних джерел і додатки, на оформлення роботи загалом.

Пояснювальну записку до кваліфікаційної роботи рекомендується виконувати спочатку в чорновому варіанті. Це дозволяє вносити до тексту необхідні зміни і доповнення як з ініціативи самого автора, так і згідно з зауваженнями керівника.

Перш ніж представляти чернетку керівникові, треба ще раз переглянути, чи логічно викладено матеріал, чи є зв'язок між параграфами та розділами, чи весь текст «працює» на головну ідею роботи. Такий уявний структурний аналіз роботи допоможе краще побачити нелогічність в її структурі та змісті.

Оформляючи текст роботи, треба знайти час для повторного перегляду першоджерел. Це допоможе побачити все цінне, що було пропущено на початку вивчення теми, наштовхне на цікаві думки, поглибить розуміння проблеми.

При цьому студенту необхідно чітко дотримуватись певних вимог щодо структури, викладу думки і технічного оформлення.

Робота має складатись із титульної сторінки (Додаток В), змісту (Додаток Г), вступу, двох або трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (Додаток Д) та додатків.

Додатки оформляють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний додаток необхідно розпочинати з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами, з першої – великої, симетрично відносно тексту сторінки. У правому верхньому куті, над заголовком, малими літерами, з першої – великої, друкується слово «Додаток» і велика літера української абетки, що позначає його номер, за винятком літер Г, Ґ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, «Додаток А», «Додаток Б» і т. д.

Якщо в роботі є лише один додаток, то він позначається як «Додаток».

Текст кожного додатку, за необхідності, може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатку. У цьому випадку, перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатку А; В.3.1 – підрозділ 3.1 додатка В.

Ілюстрації та таблиці, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: іл. Д. 1.2 – друга ілюстрація першого розділу додатку Д.

Обсяг основної частини пояснювальної записки до магістерської роботи становить 40-50 сторінок. Список використаних джерел і додатки до обсягу кваліфікаційних робіт не зараховуються, хоча вони й мають спільну нумерацію з рештою роботи. Магістерська робота повинна бути написана державною мовою, грамотно, науковим стилем й охайно оформлена.

Необхідно звернути увагу на коректність висловлення думок у тексті. У сучасній науковій літературі особовий стиль викладення матеріалу замінюється на безособовий займенник. Вважаються некоректними висловлювання магістранта від першої особи, займенник «Я» не вживається: ПРИКЛАД: «Я дослідив...». Займенник «Ми» поступово виходить із вжитку. Безособовий стиль полягає у таких формулюваннях: «Можна вважати, виявлено, доведено, розроблено комплексний підхід» тощо. Не вартує при написанні наукової роботи вживати слова та вислови, які не відповідають науковому стилю мовлення, зокрема «очевидно, загальновідомо» тощо.

Також необхідно звернути увагу на правопис: при друкуванні тексту слід чітко диференціювати дефіс та тире.

Дефіс – це коротка риска (-), що вживається як знак переносу частин слова з одного рядка на інший або як з'єднувальна риска між словами, наприклад: «художньо-проектна діяльність».

Тире – довша риска (–) ставиться перед «це» та перед узагальнювальним словом, що стоїть після однорідних членів речення, тощо, наприклад: «методи проектування – це ...», «М. М. Волков – художник, дослідник, педагог».

На останній сторінці роботи автор ставить свій підпис. Роботу переплітають твердою палітуркою.

Вимоги до набору тексту

Роботу друкують на комп'ютері з однієї сторони аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм), дотримуючись таких вимог:

Шрифт	Times New Roman
Розмір	14
Відстань між рядками	1,5 інтервала
Верхнє, нижнє поле	20 мм
Ліве поле	30 мм
Праве поле	10 мм
Абзац – полуторний	(1,25).

Розташування книжне

Кожен з основних розділів пояснювальної записки до кваліфікаційної бакалаврської роботи (вступ, розділи, висновки), список використаних джерел і додатки розпочинають з нової сторінки. Усі заголовки подаються безпосередньо в тексті. Після заголовка крапка не ставиться. Заголовки структурних частин роботи ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ друкуються великими літерами з вирівнюванням по центру і виділенням жирним шрифтом.

Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацу, крапку в кінці заголовку не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, то їх розділяють крапкою. Відстань між заголовком та текстом має становити 2-3 інтервали. Не допускається розміщення назви підрозділу в нижній частині сторінки, якщо далі подається лише рядок тексту.

У списку використаних джерел кожна позиція починається з абзацу. Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами у правому верхньому куті без крапки. Титульний аркуш вважається за першу сторінку, але нумерація на ньому не проставляється. Не нумерується і сторінка, на якій надруковано ЗМІСТ. Наступні сторінки нумерують починаючи з третьої.

Номер розділу позначають арабською цифрою після якої ставлять крапку. РОЗДІЛ та його назва відцентруються відповідно до тексту роботи.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ В МАТЕРІАЛІ

1. Тематику кваліфікаційної бакалаврської роботи в матеріалі студент вибирає самостійно з переліку тем, що пропонуються кафедрою. В окремих випадках робота може бути виконана на іншу тематику з дозволу керівника.

2. Перш ніж розпочати кваліфікаційну роботу в матеріалі студенту необхідно ознайомитися з аналогічними творами народного чи образотворчого мистецтва, аналогами в музеях міста й області, ілюстративним матеріалом, роботами сучасних митців, а також роботами з методичного фонду кафедри.

3. Кваліфікаційна робота в матеріалі повинна носити творчий характер. У процесі виконання роботи слід враховувати художньо-творчі здібності студента. Викладачі (керівник кваліфікаційної роботи та консультант) можуть запропонувати, особливо при складних завданнях, виконати спочатку фрагмент, деталь або завдання з основ композиції, яке допомогло б студенту прийти до оптимального вирішення творчої проблеми; декілька варіантів ескізів роботи.

4. Виконуючи об'ємно-просторові композиції, необхідно визначити їх форму, виразність і пропорційність мас. Адже створюючи орнаментальну композицію декору, слід відштовхуватись від форми виробу, намагатися розкрити пластичні переваги саме цієї форми. Робота над ескізом завдання завершується визначенням композиційного центру, що надає загальній формі звучання, стійкості, врівноваженості. Наступним етапом роботи є виконання проекту майбутнього виробу, що є необхідним для визначення його розмірів, масштабного співвідношення деталей та його місця в інтер'єрі.

5. Узгодивши ескіз майбутнього виробу з керівником та консультантом, слід вибрати матеріал і притаманні йому спосіб та засоби виконання. Послідовність виконання роботи в матеріалі така ж, як і на практичних заняттях з декоративно-прикладного чи образотворчого мистецтва із дотриманням усіх художньо-технологічних прийомів та правил техніки безпеки. Творче завдання повинно вирізнятися високим художнім рівнем виконання, відповідати функціональним і естетичним вимогам; форма виробу має відповідати його декору та призначенню, що свідчитиме про рівень володіння студентом навичками роботи з матеріалом.

6. Обсяг художнього твору та кількість предметів кваліфікаційної бакалаврської роботи узгоджується з керівником та консультантом і залежить від трудомісткості виконання, а саме: обраного студентом матеріалу, складності форми, орнаментальної

композиції, способу виготовлення та виду декорування, техніки живопису, рисунка, інших технік, притаманних видам мистецтва. Орієнтована загальна площа творчої роботи – 1,5 м².

3.1. Живопис. Станкова картина (триптих, тематична серія) дозволяється у вигляді виключення особливо талановитим студентам, розміром не більше 1,5 метрів по більшій стороні. Для виконання картини більшого розміру студенти не мають достатньо часу й творчого досвіду. Тому студент обмежується роботою зі збору необхідного підготовчого матеріалу, колірним вирішенням композиції на порівняно невеликому полотні (ескізний варіант, котрий в обов'язковому порядку представляє на першому перегляді), а для захисту виконує закінчену картину в обраному розмірі. Творча робота з живопису може виконуватися в будь-якому жанрі образотворчого мистецтва (натюрморт, пейзаж, портрет, жанрова композиція) у різних мальовничих матеріалах (акварель, олія, гуаш, акрил, темпера тощо). Представлені до захисту роботи з живопису повинні відповідати вимогам сучасного мистецтва: широкого соціального узагальнення, проникнення в сутність, значущість і глибину образу. При оцінці творчих робіт звертається увага на професійну підготовку випускників, володіння ними образотворчими засобами: конструктивність побудови зображуваних об'єктів, відображення об'ємної форми, передача матеріалу, передача колірного стану зображуваного моменту тощо.

3.2. Графіка. Творча робота, виконана в друкованій чи оригінальній графіці, повинна складатися з серії аркушів. В оригінальній графіці можуть бути використані різні художньо-технічні матеріали – олівець, вугілля, сангіна, сепія, соус, змішана техніка тощо. У графічних аркушах автор повинен розкрити тему, показати свої професійні знання, художньо-графічні вміння й навички у процесі створення художнього твору, серії ілюстрацій у техніках оригінальної графіки, наочно показати своє композиційне мислення, мислення в матеріалі. Тематика кваліфікаційних робіт із графіки може бути за жанром: натюрморт, портрет, інтер'єр, пейзаж (сільський чи міський), тематична, жанрова композиція (на історичну чи сучасну тематику), ілюстрація до творів письменників, поетів, до літературних творів старовини (на сучасну чи історичну тематику), народних казок тощо. Графічні аркуші повинні взаємно доповнювати й розкривати тему, у той же час кожний із них повинен мати свій особливий сюжет, оригінальну композицію. На підготовчому етапі графічна робота ведеться над пошуком сюжетів за темою; визначається схема композиційної побудови майбутньої серії; проводиться збір необхідного матеріалу у вигляді замальовок, начерків. Вивчається матеріальна культура конкретної епохи, часу, що має місце в графічній композиції. Робота з натури є обов'язковою при виконанні графічного твору. Другий етап – розробка ескізу, пошуки

конструктивно-пластичного й образного рішення. Наступний етап – виконання композиції, остаточного варіанту в матеріалі. Весь підготовчий і пошуковий матеріал, що характеризує методичну послідовність роботи над композицією в оригінальній графіці, представляється автором на захист.

3.3. Декоративно-прикладне мистецтво. Студент, що вибрав темою своєї творчої наукової роботи декоративно-прикладне мистецтво, повинен на високому рівні володіти технологією виготовлення виробів, уміти втілювати в матеріалі свій задум, виявляти художній смак у процесі створення красивого й виразного виробу. Досить різноманітною за обсягом, поділом видових категорій та характером є тематика дипломних робіт із декоративно-прикладного мистецтва: різьблення по дереву, декоративна керамічна пластика, декоративні вази, гобелен, вибійка, макраме, аплікація, моделювання одягу, аксесуари, художній розпис, вишивка (різні техніки), вироби із соломки тощо.

3.4. Декоративно-оформлювальні роботи. Творчі дипломні роботи з оформлення інтер'єру, монументального живопису (вітраж, панно тощо) можуть виконуватися колективно, комплексно. У цьому випадку кожен випускник повинен зробити рівний внесок у комплексну роботу. При захисті кожен студент представляє той обсяг роботи, який є власним внеском у процесі виконання випускного завдання (ескізні пошуки, виконання картону, робота в матеріалі, індивідуально написана теоретична частина наукової роботи). Оцінка роботи кожного виконавця дипломної роботи може бути різною. Практична частина випускної роботи представляється на захист у формі ескізно-проектної розробки (2-3 планшети) та практичної частини в матеріалі з наочними розробками графічно оформлених результатів.

3.5. Скульптура. Творчі дипломні роботи з скульптури можуть виконуватися колективно, комплексно. У цьому випадку кожен випускник повинен зробити рівний внесок у комплексну роботу. При захисті кожен студент представляє той обсяг роботи, який є власним внеском у процесі виконання випускного завдання (ескізні пошуки, виконання картону, робота в матеріалі, індивідуально написана теоретична частина наукової роботи). Оцінка роботи кожного виконавця дипломної роботи може бути різною. Практична частина випускної роботи представляється на захист у формі ескізно-проектної розробки (2-3 планшети) та практичної частини в матеріалі з наочними розробками графічно оформлених результатів.

РОЗДІЛ 4

**ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ СЛОВНИКІВ, НАУКОВИХ ПРАЦЬ,
ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ**

При роботі над термінами необхідно користуватися друкованими словниками, хоча існує спокуса звернутися до їх електронних і онлайн-версій. Краще обґрунтування спеціальних термінів і нових понять здійснюється групою академічних видань авторських колективів. Наприклад, можна порекомендувати наступні праці:

1. Вишеславський Г. А., Сидор-Гібелінда О. В. Термінологія сучасного мистецтва. Означення, неологізми, жаргонізми сучасного візуального мистецтва України. Париж-Київ : Terra incognita, 2010. 416 с.
2. Голубець О. Питання термінології в сучасній мистецькій освіті. *Мистецтвознавство України*. 2008. Вип. 9. С. 6–18.
7. Декоративно-ужиткове мистецтво : словник / за заг. ред. Я. П. Запаска. Львів : Афіша, 2000. Т. 1 : А-к. 364 с.
8. Декоративно-ужиткове мистецтво : словник / за заг. ред. Я. П. Запаска. Львів : Афіша, 2000. Т. 2 : Л-я. 400 с.
3. Мархайчук Н. В. «Сучасні візуальні мистецтва» : до проблеми понятійно-термінологічного апарату. *Матеріально-художня культура : проблеми теорії та практики* : зб. статей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13–14 травня 2010 р., ХДАДМ. Харків, 2010. С. 99–101.
4. Міщенко А., Мигаль С. До проблеми створення термінологічної бази в галузі дизайну. *Збірник наукових праць учасників XI Міжнародної наукової конференції «Проблеми української термінології СловоСвіт 2010» 1–2 жовтня 2010 р.* 2010. С. 109–111.
6. Словник українського сакрального мистецтва / М. Станкевич [та ін.]; наук. ред. М. Станкевич; Інститут народознавства НАН України. Львів : [б.в.], 2006. 288 с.
7. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського
8. www.dnrb.gov.ua/ – Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського
9. <http://pidruchniki.ws/> – Бібліотека українських підручників
10. <http://ksada.org/v2018.html> – каталог вісників Харківської державної академії дизайну і мистецтв (фахове видання з мистецтвознавства)
11. <https://nakkkim.edu.ua/nauka/93-vidannya-akademiji> – каталог вісників Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (фахове видання з мистецтвознавства)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Каганов Ю. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015, які підготовлені працівниками Наукової бібліотеки Запорізького національного університету. 01 грудня 2017 р. URL: <http://nubip.edu.ua/sites/default/files/.pdf>
2. Кодекс честі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2016. 10 с. URL: http://tnpu.edu.ua/naukova-robota/public%20information/Kodeks_chesti.pdf
3. Мужикова І. М. Вимоги до кваліфікаційних робіт з образотворчого мистецтва у вищому педагогічному навчальному закладі та критерії їх оцінювання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти*. 2011. Вип. 11. С. 223–22.
4. Положення про запобігання і виявлення плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2018. 7 с. URL: <http://tnpu.edu.ua/naukova-robota/public%20information/Plag%20zdobyv.pdf>
5. Положення про магістерську роботу студента ТНПУ. Тернопіль – 2017. URL: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2017/Polozhennja_pro_magistersku.pdf
6. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел згідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», який набув чинності 1 липня 2016 року.
7. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій. *Бюлетень ВАК України*. 2007. № 6. С. 9–17; «Бюлетень ВАК України». 2009. № 5. С. 26–30 та «Бюлетень ВАК України». 2011. № 9-10. С. 2–10.); НАКАЗ 12.01.2017 № 40.
8. Смірнова О. О. Методичні рекомендації до виконання творчої дипломної роботи студентами зі спеціальності «Образотворче мистецтво». Переяслав-Хмельницький, 2012. 42 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Декану факультету мистецтв Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

(прізвище, ім'я, по батькові)

студента _____ курсу _____ групи
спеціальності _____

спеціалізації _____

освітнього _____ ступеня _____ «Магістр»

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

ЗАЯВА

Прошу закріпити мене для написання магістерської роботи за кафедрою

та призначити керівником _____

Тема роботи: _____

(підпис)

ПОГОДЖЕНО

_____ “_____” _____ 20__ р.

Декан факультету _____ “_____” _____ 20__ р.

_____ (підпис)

(ПБ)

Завідувач кафедри _____

(ПБ)

(підпис)

Керівник магістерської роботи _____

(ПБ)

(підпис)

**Графік роботи та звіт магістрантів
кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання**

Місяць	План та види роботи	Документа- льне Підтвердже- ння	Приміт- ки про Викона- ння
вересень	ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ на засіданні кафедри. Збір матеріалу за обраною темою дослідження.	Протокол №	
жовтень	Затвердження теми на засіданні Вченої ради факультету та Вченої ради університету.	Протокол №	
лютий	Структура та план магістерського дослідження. Зміст, методи, етапи та шляхи дослідження. Збір та обробка матеріалів. Виконання ескізів практичної роботи.	Протокол №	
березень	Затвердження категоріально-понятійного апарату. Збір та обробка матеріалів. Робота над практичною й теоретичною частиною.	Науковий керівник	
квітень	Звіт: Конспекти науково-літературних джерел; ЗМІСТ роботи; Текст ВСТУПУ; СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ; Текст 1 РОЗДІЛУ. Виконані ескізи практичної роботи. Підготовка статті до наукового збірника.	Науковий керівник	
травень	Робота над практичною й теоретичною частиною. Написання тексту 2 РОЗДІЛУ.	Науковий керівник	
червень	Робота над практичною й теоретичною частиною. Текст 1 і 2 РОЗДІЛІВ. Перегляд етапу виконаної практичної роботи.	Науковий керівник	
вересень	Написання тексту 3 РОЗДІЛУ (під час практики). Робота над творчим завданням.	Науковий керівник	
жовтень	Написання тексту 3 РОЗДІЛУ (під час практики) – підготовка методичних матеріалів, складання методичних вказівок за темою дослідження, апробація методик, аналіз експериментальних даних (за наявності експерименту). Завершення виконання творчої роботи.	Науковий керівник	
листопад	ПЕРЕДЗАХИСТ. Подання роботи на передзахист за 1 місяць до захисту. Подання текстового примірника в переплетеному вигляді. Практична частина – подання в оформленому вигляді.	Науковий керівник Протокол №	
грудень	ЗАХИСТ Протокол №	Протокол №	

Дата _____

Магістрант _____

Науковий керівник _____

Зав. кафедрою _____

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
 ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ

Кафедра образотворчого мистецтва, дизайну
 та методики їх навчання

З А В Д А Н Н Я ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність _____

_____ (код і назва)

Спеціалізація _____

_____ (назва)

Магістерська програма _____

_____ (назва)

Тема магістерської роботи

Затверджена наказом ректора від “_____” _____ 20__ р. №_____ Термін
 подання завершеної роботи на кафедрі _____
 (рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської роботи

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. _____
2. _____
3. _____

Перелік графічного матеріалу (за потреби) _____

Дата видачі завдання “_____” _____ 20__ р.

Керівник магістерської _____
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання _____

РЕЦЕНЗІЯ

на магістерську роботу студента II курсу Факультету мистецтв
ТНПУ ім. В.Гнатюка освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
Спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)

Прізвище, ім'я, по батькові _____
Тема магістерської роботи _____

Керівник магістерської роботи _____

прізвище, ім'я, по батькові, посада,

науковий ступінь та вчене звання

1. Особливості виконаної магістерської роботи, її повнота та відповідність заявленій тематиці _____

2. Позитивні риси магістерської роботи

3. Недоліки виконаної магістерської роботи

4. Висновки по роботі

Рецензент _____

(підпис, (прізвище, ініціали),

(науковий ступінь, вчене або почесне звання), _____

(посада, установа) _____

«___» _____ 2019 року

Група _____ Прізвище студ. _____

КРИТЕРІЇ оцінювання магістерської роботи

№	Назва частини роботи	Критерії оцінювання роботи	Макс. к-сть балів
1	Теоретична частина		45
	вступ	Рівень актуальності проблеми, наявність, повнота і відповідність вимогам до науково-дослідного апарату.	5
	основна частина	Теоретична обґрунтованість проблеми та шляхів її розв'язання, наявність аналізу ключових понять, критичність аналізу, наявність власної позиції, якість ілюстративного матеріалу.	25
	висновки	Повнота висновків та їх відповідність завданням	5
	список використаних джерел	Правильність оформлення літературних джерел; відповідність використаних літературних джерел темі дослідження; наявність сучасних видань (за останні 5 років); логічний зв'язок з посиланнями в тексті; достатність кількості джерел (не менше 60).	5
	Наявність у роботі граматичних, орфографічних, технічних помилок.		5
2	Практична частина		50
		Відповідність наукового дослідження практичній роботі.	5
		Відповідність об'єму (формату) твору.	5
		Художньо-естетична цінність твору.	30
	Дотримання поетапності виконання завдання.	10	
3	Захист роботи	Відповідність доповіді змісту магістерської роботи; повнота відповідей на запитання, якість ілюстративного матеріалу та його презентація, культура мовлення.	5
РАЗОМ			100

Підпис наукового керівника _____

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка**

Факультет мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання

Магістерська робота

**на тему «ПЕЙЗАЖНИЙ ЖИВОПИС У ТВОРЧОСТІ
.....»**

**Спеціальність:
014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Студента групи МОМ-2
Іванишина Івана Івановича

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
кандидат мистецтвознавства, доцент
Маркович Марія Йосипівна

РЕЦЕНЗЕНТ:
кандидат педагогічних наук, доцент
Ороновська Лариса Дмитрівна

Робота захищена з оцінкою:
Національна шкала _____
Кількість балів: ____ Оцінка: ECTS ____

ЗМІСТ

ПРИЙНЯТІ УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. МІСЦЕ БАТИКОВИХ ТВОРІВ В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.	9
1.1. Етапи становлення розпису тканин в Україні	9
1.2. Розпис тканин в контексті українського декоративного мистецтва	14
1.3. Образотворче наповнення текстилю на прикладі батикових творів	19
Висновок з розділу	27
РОЗДІЛ 2. ПОШИРЕНІ МОТИВИ ОБРАЗОТВОРЕННЯ У МИСТЕЦТВІ РОЗПISУ ТКАНИН В УКРАЇНІ	28
2.1. Природнича тематика у творчості українських майстрів розпису тканин	34
2.2. Особливості сюжетних батикових композицій	40
2.3. Абстрактні мотиви у розписному текстилі	57
2.4. Авторське трактування теми «Піони» у техніці холодного батика	65
Висновок з розділу	70
РОЗДІЛ 3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ХУДОЖНИКІВ ТЕКСТИЛЮ З ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	71
3.1. Навчально-методичні вказівки з організації навчального процесу у ВНЗ щодо виконання розпису тканин	76
3.2. Методичні рекомендації до проведення практичних занять з розробки батикових творів	80
Висновок з розділу	82
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ	92

**Зразок оформлення списку використаних джерел
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодні (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Сеницына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь : НПУ

	<p>им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницького, 2017. Т. 1. 382 с.</p> <p>4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p> <p>5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
Дисертації	<p>1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>

Архівні документи	<p>1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
Патенти	<p>1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шилиев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков: ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк: Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>2. Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності: бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала; Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш: біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія; ч. 10).</p>

	<p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p> <p>4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.</p> <p>5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>
<p>Частина видання, книги</p>	<p>1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.</p> <p>2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.</p> <p>3. Коломоець Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>6. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
<p>Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)</p>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p> <p>4. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
<p>Частина видання: довідкового видання</p>	<p>1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право</i></p>

	<p><i>України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p> <p>5. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.</p>
Частина видання: продовжуваного видання	<p>1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.</p> <p>3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.</p> <p>3. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.</p>
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	<p>1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20–26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>4. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p>
Електронні ресурси	<p>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757 & (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsei.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>

Зразок опису ілюстрацій

1. Михайло Дерегус. Молодиця. 1956 р. Папір, монотипія. 51,9×42,6.

Репродукція: Державний музей українського образотворчого мистецтва УРСР: альбом / Авт.-упоряд. В. Ф. Яценко, І. О. Горбачова, Л. С. Ковальська. К. : Мистецтво, 1985. С. 120.

2. Л. Долинський. Портрет єпископа Михайла Примовича, 1783 р. НМЛ.

3. Ф. И. Гауштайн. Портрет митрополита Антонія Ангеловича, літографія, 1824 р. ЛНБ НАН України.

4. Софія Залецька. Ескізи до виконання портрета. 2015 р. Папір, олівець.

5. Софія Залецька. Портрет дівчини. 2015 р. Папір, олівець. 42×60.

ПРИЙНЯТІ УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

ВДНГ	- виставка досягнень народного господарства
ДШК	- Дарницький шовковий комбінат
КШК	- Київський шовковий комбінат
ЛДПДМ	- Львівський державний інститут прикладного і декоративного мистецтва
ЛНАМ	- Львівська національна академія мистецтв
ХДАДМ	- Харківська державна академія дизайну і мистецтв
ЧШК	- Черкаський шовковий комбінат

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ
МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)
Видання доповнене

Здано до складання 20.11.2019. Підписано до друку 22.11.2019. Формат 60x84/16. Папір
друкарський. Обліково-видавничих аркушів – 3,06. Замовлення № 42.

Тираж 10 примірників. ТНПУ,
вул. М. Кривоноса 2, м. Тернопіль, 46027.

Свідоцтво про реєстрацію ТР №241, від 18.11.97.